

RECENZE

Hnízdil, J. Zařikávač nemocí. Chcete se léčit, nebo uzdravit? 1. vyd. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2014, 208 s. ISBN 978-80-7422-321-1

Jan Vitoň

Pohodlná medicína – pohodlní pacienti

Výsledky různých anket prozrazují, že téměř tři čtvrtiny z těch, kteří se jich zúčastňují, si myslí, že se nechováme šetrně k životnímu prostředí, nevyznáváme zdravý životní styl a vůbec nás nezajímá zdravý a perspektivní vývoj společnosti. To je ta dobrá zpráva. Ta špatná pak, že jen nemnozí z nich by se o něco prospěšného sami pokusili, většina z této většiny by zůstala pasivní,

i když už od hippokratovských časů je známo, že jednou z podmínek zachování zdraví je tomu odpovídající životní styl. My, občané České republiky, zaujímáme na žebříčku neaktivnějších zatěžovatelů životního prostředí „přední“ místo ve srovnání se zeměmi Visegrádské čtyřky: podle čerstvých informací Světového fondu pro ochranu přírody (WWF) jsme celkově na 19. nejhorším místě, přičemž Polsko je 37., Slovensko 45. a až Maďarsko 58. Nezdravě se stravujeme, omezujeme přirozený a nezbytný pohyb, mylně se domníváme, že když už nemoc přijde, po poradě s lékařem ji nejspíše příjemným pasivním způsobem zvládneme, vždyť téměř není nemocí, na níž by nebylo léku, dozvídáme se z nejrůznějších reklam. Jsou nám nabízeny i léky univerzální, jimiž vyléčíme nebo alespoň zaléčíme, pokud ne všechno, tak určitě mnohé – máme k dispozici léky s velkým L, všestranně použitelné a „bezpochyby účinné“. Proč se dopředu trápit a nechat se omezovat takovým přežitkem, za jaký byla v poslední době pokládána prevence, když je současná medicína téměř všemocná: slyšíme to, pokud to slyšet chceme, ze všech stran.

Ne náhodou je precizována v této souvislosti definice zdraví ve smyslu, že zdravý je ten, kdo vedle svých denních povinností, které zvládá bez stresu a má z nich přinejmenším dobrý pocit, má ještě dost prostoru pro svou rodinu, přátele a koníčky. A není koneckonců nemocná společnost, když nás vede nebo dokonce nutí k něčemu jinému, či dokonce opaku? V nemocné společnosti jsou zdraví lidé pouhou výjimkou. Nebude žádným tajemstvím, natož překvapením, že tyto a podobné úvahy představují leitmotivy posledních publikací MUDr. Jana Hnízdila (*1958), rehabilitačního lékaře a v praxi i teorii propagátora komplexní (celostní) medicíny. Po nejrůznějších peripetiích v osobním životě i profesi na rozdíl od jiných, kteří zacházejí se svým příslovečným rodným či veřejnoprávním hnízdem – diplomaticky řečeno – přinejmenším macešsky, „pracuje na realizaci projektu vzorového léčebně vzdělávacího zařízení komplexní medicíny „Hnízdo zdraví““. Po úspěšných publika-

cích **Mým marodům. Jak vyrobit pacienta** (Praha, NLN, 2010) a kolektivním díle s partnery J. Šavlíkem a F. Houdkem **Jak léčit nemoc šílené medicíny aneb Hippokratova noční můra** (Praha, Nakladatelství Andrej Štastný, 2013) vydává tento dle některých možná enfant terrible klasické medicíny a kritik současné pseudopolitiky soubor svých nepochybně nadčasových postřehů, komentářů a rozhovorů věnovaných, metaforicky řečeno, mnohým nemocným údům a tkáním naší společnosti, nazvaný **Zařikávač nemocí** s podtitulem **Chcete se léčit, nebo uzdravit?** Už téměř okřídleným rčením se stal obsah jeho imaginárního doporučeného dopisu v úřední obálce s černým pruhem, kde na stejně imaginární příjemce, ale s adresou svět ape-luje: „Otrávil jsi vzduch, teď ho dýcháš. Otrávil jsi půdu, teď jíš potraviny, které z ní vzešly. Otrávil jsi vodu, teď ji piješ. Otrávil jsi mezilidské vztahy, teď v nich žiješ. Tak už se proboha zastav, nebo tady končíš!“ (s. 19).

Zatím spíše skrytou hrozbou, ale čas od času o sobě dávající vědět, někdy především prostřednictvím bulváru, je naše psychika, přesněji řečeno narušená psychika některých našich spoluobčanů – od řešení sousedských sporů střelnou zbraní po bezdůvodná napadení končící tragicky. Podle posledních zveřejněných informací vyhledává v poslední době ročně alespoň jedenkrát pomoc psychiatra 2,8 mil. našich spoluobčanů, přičemž počet těchto pacientů za posledních dvacet let téměř dvojnásobně stoupl. Ty zřejmě statistika podchytila, ale kolik je těch, o nichž jsme věděli, ale už nevíme, že návštěvu u psychiatra potřebují? Odborníci soudí, že počet depresivních poruch bude v souvislosti s prohlubováním sociální nerovnosti a nezdravým životním stylem v budoucnu neustále stoupat. A jsme zase u merita věci, u problému nevhodného a lidské přirozenosti neadekvátního životního stylu. Pohodlného, pasivní požitky poskytujícího a přirozené potřeby našeho organismu ignorujícího. Lékaři zabývající se celostní (komplexní) medicínou zdůrazňují právě tuto skutečnost jako faktor, který zdravotní stav populace ovlivňuje výrazněji než jiné aspekty. Zejména se to týká onkologických onemocnění, kdy normálně fungující imunita zdravého organismu ve smyslu výše uvedeného stavu zdraví se dokáže s mnohými problémy tohoto typu vyrovnat. Jiná situace je v případě imunitního systému oslabeného vlivem nezdravého životního stylu, kdy lidský organismus podléhá jak vnitřní, tak vnější destrukci.

Lidský organismus není stroj, který lze rozebrat na jednotlivé součástky, opravit je, vrátit zpět na místo, nastartovat a očekávat, že tak jako dřív zase poběží. Každý člověk, tudíž i každý pacient je aktérem nějakého životního příběhu, s nímž je důležité se v rámci zachování jeho zdraví seznámit. Přibývá pacientů, prapříčinou jejichž zdravotních potíží je permanentní stres a nechuť či nemožnost se jej změnou životního stylu zbavit. Farmaceutický průmysl je

zejména v poslední době hmatatelným důkazem toho, že se pacienti mohou stát v souvislosti se svými zdravotními problémy pouhým žádoucím objektem zájmu, zdrojem zisku a snadno manipulovatelným davem. Kdyby tomu bylo jinak, pak by tento fakt znamenal pro medicínsko-farmaceutický komplex katastrofu, protože by toto lukrativní odvětví přišlo o své zisky. Z těchto důvodů je žádoucí, aby se nemocní v důsledku toho především léčili, nikoliv už uzdravovali.

P. S. Hnízdlovy prezentované postoje mi velmi intenzivně připomínají kdysi dávno velice populární, ale v době normalizace oficiální politickou reprezentací nenáviděné názory a postřehy spisovatele a scenáristy Jana Procházky (1929–1971) v publikaci *Politika pro každého* (1968), kte-

rou pokládám za neopakovatelné a věčně platné svědectví z jisté doby. Hnízdl, ač lékař, se v řádcích i mezi řádky totiž na rozdíl od jiných kultivovaně vyjadřuje k šířeji chápaným problémům zdraví jako politickému problému, od diagnózy jednotlivých politicky nemocných se dostává až k nelichotivé zdravotně politické diagnóze naší přítomnosti.

Recenzent:

PhDr. Jan Vitoň, Ph.D., absolvent Filozofické fakulty UK v Praze, který působí na ZSF JU v Českých Budějovicích jako odborný asistent na katedře etiky a filozofie v pomáhajících profesích.